

Saksbehandler: Siri Merete Alfheim

Kommunedirektør/rådmann: Vibeke Vikse Johnsen

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
031/21	Hovedutvalg helse og omsorg	01.12.2021
032/21	Eldrerådet	30.11.2021
032/21	Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	30.11.2021
023/21	Karmøy ungdomsråd	01.12.2021

Årlig rapportering for tiltak i rusmiddelpolitisk handlingsplan

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Hovedutvalg helse og omsorg tar rapport som viser status og utvikling av tiltakene i rusmiddelpolitisk handlingsplan til orientering.

Vedtak som innstilling fra Eldrerådet - 30.11.2021 - 032/21

1. Hovedutvalg helse og omsorg tar rapport som viser status og utvikling av tiltakene i rusmiddelpolitisk handlingsplan til orientering.

Eldrerådet 30.11.2021:

Behandling:

Eldrerådet støtter enstemmig rådmannens innstilling.

ELD- 032/21 Vedtak:

1. Hovedutvalg helse og omsorg tar rapport som viser status og utvikling av tiltakene i rusmiddelpolitisk handlingsplan til orientering.

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne 30.11.2021:

Behandling:

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne støtter enstemmig rådmannens innstilling.

RFM- 032/21 Vedtak:

1. Hovedutvalg helse og omsorg tar rapport som viser status og utvikling av tiltakene i rusmiddelpolitisk handlingsplan til orientering.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Kommunestyret vedtok i sak 82/20 at hovedutvalg helse og omsorg årlig skal fremlegges en rapport med status og utvikling av tiltakene i rusmiddelpolitisk handlingsplan. Følgelig er det utarbeidet en rapport som vektlegger hvordan etatene i kommunen har fulgt opp tiltakene i planen. Tiltakene er utarbeidet for å løse utfordringer som er beskrevet i planen. Tiltakene er skrevet for et fireårig løp slik at det ikke er alle som er ferdigstilt i 2021.

I denne saksfremstillingen vil det gjøres kort rede for planarbeidet på rusfeltet og samfunnsmessige utfordringer. Den opprinnelige planen ligger vedlagt saken.

Planarbeid på rusfeltet

Utarbeidelsen av rusmiddelpolitiske handlingsplanen er forankret i alkoholloven. Alkohollovens formål er i størst mulig grad å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som ledd i dette sikter loven å begrense forbruk av alkoholholdige drikkevarer. Alkoholloven setter rammene for hvordan alkoholpolitikken skal forvaltes. Innenfor disse rammene er kommunene tillagt ansvar og frihet til å utforme sin egen lokale alkoholpolitikk.

Det rusmiddelpolitiske planarbeidet i Karmøy kommune skal være helhetlig. Planarbeidet skal dekke det rusfaglige feltet; fra generelt forebyggende fokus via skjenke- og bevillingspolitikk til tiltak rettet mot etablert rusmiddelbruk. I Karmøy kommune er planarbeidet «tredelt»;

1. Plan for psykisk helse og rusarbeid 2018-2024, omhandler tjenester og tiltak ved etablert misbruk for personer over 18 år.
2. Alkoholpolitiske retningslinjer som gir praktiske føringer for blant annet skjenkebransjen og dagligvarebutikker.
3. Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2020 – 2024, omhandler hovedsakelig forebyggende tiltak og tidlig intervensjon (denne planen).

Rusmiddelpolitisk handlingsplan forsøker å gi et helhetsbilde over rusutfordringene i kommunen. For å få en fullstendig oversikt over kommunens samlede innsats på rusfeltet anbefales at de tre nevnte dokumentene ses i sammenheng. Plan for rus og psykisk helse gir en grundig og god fremstilling over rusmiddelavhengighet eller andre omfattende utfordringer. Planen sier også noe om hvordan utfordringene skal møtes i fremtiden. Alkoholpolitiske retningslinjer gir bl.a. føringer for skjenkebransjen og dagligvarebutikkene i kommunen. Rusmiddelpolitisk handlingsplan peker på en del komponenter som er viktige å vektlegge ved vurdering av alkoholpolitikken i Karmøy kommune.

Samfunnsmessige utfordringer

Alkohol er der mest brukte rusmiddelet og litt over 80 prosent oppgir å ha drukket alkohol siste året. Om en ser bort fra uregistrert handel som eksempelvis taxfreehandel ble det omsatt 6,05 liter alkohol ren alkohol pr. innbygger over 15 år i 2019 og 7,23 liter i 2020. Det betyr at alkoholumsetningen i Norge har økt noe under pandemien også om en hensyntar uregistrert omsetning. Samtidig vet en at grensene har vært stengt under deler av pandemien slik at den uregistrerte handelen nok en lavere enn normalen. Det registrerte forbruket i Karmøy kommune er noe lavere enn landsgjennomsnittet.

Skjenking og salg av alkohol kan også gi viktige inntekter og arbeidsplasser i kommunen. En godt fungerende utelivsnæring kan være en viktig del av et lokalmiljø. Samtidig kan et høyt alkoholforbruk medføre store kostnader og menneskelige lidelser som eksempelvis ulykker, skader og betydelige negative konsekvenser for lokalsamfunnet.

Totalforbruksmodellen, som ligger til grunn for den norske alkoholpolitikken, sier at dess høyere gjennomsnittskonsum av alkohol i en befolkning, desto høyere andel høykonsumenter av alkohol. Det er i tillegg slik at dersom gjennomsnittskonsumet øker i befolkningen så øker konsumet blant

alle grupper av drikkere. Sagt på en annen måte, når vannet (alkoholkonsumet) stiger blir flere våte. Dette betyr at det er sammenheng mellom befolkningen sitt gjennomsnittskonsum av alkohol og alkoholrelatert skadeomfang. Populasjonsbaserte forebyggingsstrategier rettet mot redusert alkoholkonsum i befolkningen vil kunne redusere alkoholrelatert skadeomfang. Kommunens kanskje viktigste forebyggende virkemidler er å vurdere konsekvensene av antall salgs- og skjenkesteder og salgs- og skjenketidene.

Ungdataundersøkelsene, som er en kvalitetssikret og standardisert spørreskjemaundersøkelse, gjennomføres hvert tredje år. Ny undersøkelse skal gjennomføres våren 2022. Alle elevene ved ungdomsskolene og de to første årene ved videregående opplæring blir stilt en rekke spørsmål om foreldre, venner, skole, lokalmiljøet, helse, trivsel og rus. I følge sist undersøkelse, som ble gjennomført i 2019, har ungdommene i Norge og Karmøy det i all hovedsak bra.

De unges bruk av alkohol har flatet ut, og fra årtusenskiftet vist en tydelig nedgang. Når det gjelder elevene på ungdomskolen som har vært beruset på alkohol det siste året, er det 13 prosent på landsbasis og 9 prosent i Karmøy kommune som oppgir å ha vært beruset (ungdata, 2019). Bruken av alkohol øker i landet og i Karmøy kommune, i løpet av ungdomstiden.

Undersøkelser viser at cannabis (hasj og marihuana) er det mest utbredte illegale stoffet. Dette gjelder i følge politiets registre også i Karmøy kommune. Men også ecstasy forekommer. Stoffer som kokain, amfetamin og heroin har bare marginal utbredelse i følge tall fra politiet. Det er relativt få elever i Karmøy skolen som har erfaring med hasj eller marihuana. Men undersøkelsen viser en tendens mot mulig økt status i bruk av hasj. Dette kan indikere økt toleranse. Politiet ser også at narkotiske stoffer er noe mer tilgjengelig enn tidligere. Kjøp og salg foregår ofte på sosiale medier hovedsakelig Snapchat.

I 2021 er det i overkant av 20 ungdommer i Karmøy kommune som er på frivillig ruskontrakt. Ruskontrakt er et frivillig forebyggende tiltak, som iverksettes av politiet når ungdom har brutt straffeloven. Ruskontrakt kan også inngås ved bekymring fra foresatte, politi eller andre. I tillegg er det i 2020 åtte ungdommer fra Karmøy kommune som er idømt ungdomsoppfølging eller ungdomsstraff gjennom konfliktrådsoppfølging. Ungdomsoppfølging og ungdomsstraff er alternative straffesaksgjennomføringer som del av gjenopprettende prosess.

Økonomi

Rusmiddelpolitisk handlingsplan peker på en del utfordringer og hvordan kommunen arbeider på feltet. I årene som kommer vil det bli behov for tydeligere økonomiske prioriteringer. Planen peker i all hovedsak på områder og oppgaver som kan videreutvikles og styrkes. Derfor er det ikke foreslått nye tiltak på området som krever økte økonomiske bevilgninger utover det som allerede eksisterer i dag.

Det er i medvirkningen kommet innspill på arbeid som ønskes styrket og vil påføre kommunen økte kostnader. Innspillene er kommentert og foreslått vurdert utfra det økonomiske handlingsrommet og budsjettarbeidet. Det legges opp til at finansieringen av tiltakene i planen innarbeides i økonomiplanen og vurderes i forbindelse med budsjettbehandlingen for hvert enkelt år.

Rådmannens kommentarer:

Den rusmiddelpolitiske handlingsplanen er skrevet for et perspektiv på fire år, slik at tiltakene skal gjennomføres i løpet av perioden. Det er i rapporten vektlagt å beskrive hvordan arbeidet med tiltakene praktisk er gjennomført. Pandemien har vanskeliggjort en del prosjekter og prosess rettet arbeid på feltet.

Nora Olsen-Sund

sign.

Vedlegg:

- Årlig rapport for tiltak i rusmiddelpolitisk handlingsplan
- Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2020-2024

Vedlegg:

Rapportering tiltak rusmiddelpolitisk handlingsplan 2021
Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2020